

Технічна допомога ЄС для підтримки реформ в Україні: **TAIEX та Twinning**

Технічна допомога є важливим фактором, що сприяє **модернізації та адаптації інституційних структур та нормативно-правової бази в Україні** відповідно до стандартів Європейського Союзу. Програми технічної допомоги спрямовані на пришвидшення цих процесів як у юридичному полі, так і в напрямі впровадження необхідних змін.

Двома ключовими інструментами, через які ЄС фасилітує впровадження відповідних стандартів, є TAIEX та Twinning.

TAIEX SHARING
EU EXPERTISE
SINCE 1996

Обидві програми спрямовані на **предметний обмін досвідом та інформацією між країнами-членами Європейського Союзу та країнами-бенефіціарами**. Проєкти, що реалізуються в рамках цих програм, мають на меті сприяти інституційній розбудові, експертизі та адаптації законодавства та ефективному обміні між представниками структур держав-учасників, зокрема у сфері державного управління. Крім того, програми завжди заздалегідь передбачають визначені компоненти проєкту та обов'язкові результати.

TAIEX (Technical Assistance Information Exchange)¹ **реалізується через три основні етапи:**

- 01** **Експертна місія** (комісія від ЄС консультує країну-бенефіціара щодо змін законодавство відповідно до вимог ЄС та передбачає напрямки для ефективної співпраці);
- 02** **Навчальний візит** (представники країни-бенефіціара вивчають досвід країни-члена ЄС у імплементації *acquis communautaire*);
- 03** **Семінар** (сесія питання-відповідей від експертів з країн-членів ЄС із відкритою аудиторією, що має інформаційно-ознайомчий характер).

З початку впровадження інструменту TAIEX в Україні (з 2006 року), **станом на 30 червня 2024 року, 23 595 представників органів державної влади взяли участь у 979 заходах**, організованих в рамках інструменту TAIEX, серед яких 193 заходи – за ініціативи Європейської Комісії (ЄК), а 786 заходів було ініційовано Україною.

У плані залучення зовнішньої допомоги Європейської Комісії у рамках TAIEX на 2024 рік фігурує Апарат Верховної Ради України, дванадцять міністерств, Нацполіція, НБУ, НАБУ, Конституційний Суд, а також ряд інших комісій та державних служб і агенств.

Попри обширні ініціативи відомств, у 2024 році 811 представників органів державної влади взяли участь у 7 міжнародних семінарах, ініційованими ЄК та 16 заходах, які були ініційовані Україною, а саме 8 семінарах, 5 навчальних поїздках та 3 експертних місіях.

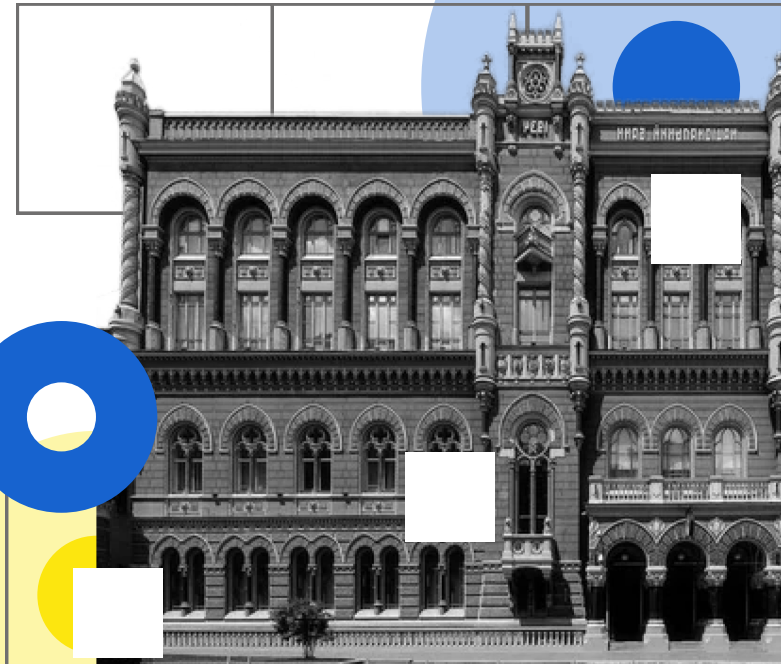

У порівнянні із найвищими показниками, **а саме 2015 роком, коли таких заходів було проведено 106, 96 з яких були ініційовані ЄК, ця статистика є значно нижчою.** За час реалізації TAIEX в Україні ключовими напрямками діяльності були сфери: верховенство права, міграція та безпека, консолідація суспільства та інклюзивна економіка, перехід на зелену економіку, цифровізація та комунікації, а також канали збуту. Перші три напрями зокрема користувались популярністю у 2024 році.

Програма Twinning², яка, як правило, впроваджується разом із TAIEX, **спрямована на підвищення адміністративних можливостей державної служби країни-партнера шляхом навчання персоналу та підтримки реорганізації її структури.** Вона також підтримує наближення національних законів, нормативних актів та стандартів якості до стандартів держав-членів ЄС у рамках угод про співробітництво або асоціацію, підписаних з ЄС.

У звітності ЄК щодо TAIEX та Twinning за 2023 рік, **одним із найуспішніших проєктів було визнано посилення інституційних та регулятивних можливостей НБУ, що тривав з 2020 до 2023 року** за підтримки урядів Польщі та Литви. Ключовою ціллю проєкту було створення надійної банківської та платіжної інфраструктури для економічних операторів, що згідно зі звітом,³ покращує макроекономічну стабільність країни та допомагає Україні відповідати ключовим вимогам на шляху до Євроінтеграції.

Серед найвизначніших результатів співпраці було підкреслено проведення аналізу щодо правових та технічних умов, необхідних для **приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA)**. Додатково, в рамках проєкту було актуалізовано підхід до здійснення банківського регулювання та нагляду та розроблено проєкт концепції запровадження миттєвих платежів та функціональної специфікації миттєвих платежів в Україні. Крім того, по завершенню проєкту Національний банк України покращив свою спроможність у напрямі стратегічного планування, процесного управління, управління ефективністю та посилив активність у напрямку міжнародної співпраці.⁴

У 2022 році, ЄК у звітності⁵ виділила проєкт **з підтримки Антимонопольного комітету України** у подальшому наближенні правових, процедурних практик застосування у сфері контролю за дотриманням антимонопольного законодавства та контролю за злиттям компаній відповідно до стандартів ЄС.

По завершенню проєкту, голова АМКУ та лідерка проєкту з української сторони, Ольга Піщанська, зазначила, що головним здобутком програми є законопроект №5431 та значний прогрес у підвищенні кваліфікації колективу АМКУ.

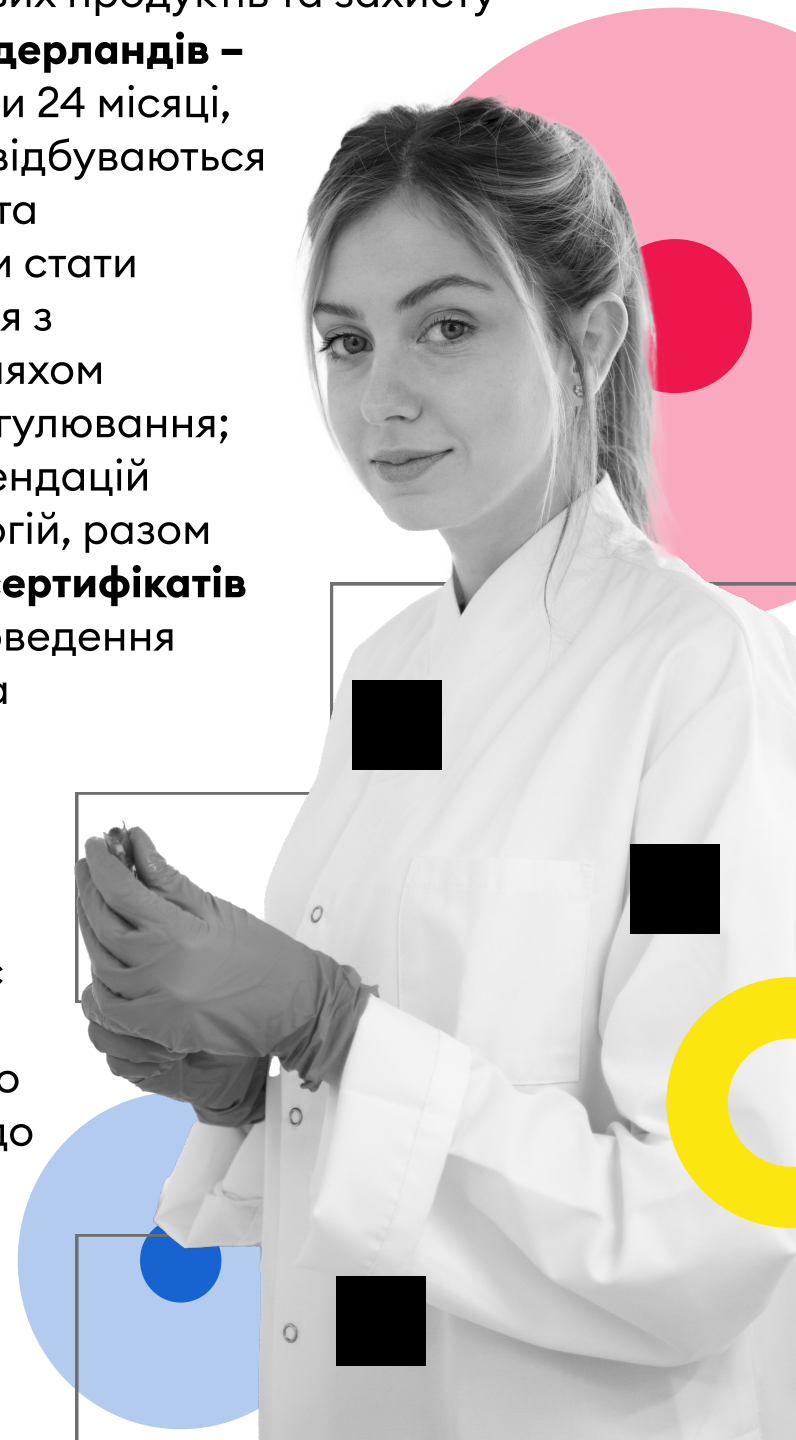
Піщанська Ольга Станіславівна
голова АМКУ

Законопроект №5431,⁶ що був прийнятий ВРУ у серпні 2023 р., було названо законом, що дає початок реформі конкурентного законодавства України. Його впровадження є значним кроком, що наближає відповідне законодавство України та діяльність Антимонопольного комітету до *acquis communautaire* Європейського Союзу. Додатково, спільно з спеціалістами Twinning було розроблено низку нормативно-правових актів, що стосувалися порядку проведення перевірок, розрахунку штрафів та розгляду справ АМКУ.

Крім того, одним із триваючих програм є проєкт **наближення національного законодавства України у сферах державного нагляду (контролю) за ГМО у відкритих системах**, захисту прав на сорти рослин, насінництва та розсадництва до європейських норм та стандартів. У рамках співпраці органом-бенефіціаром виступає Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, а відповідні відомства **Латвії, Польщі та Нідерландів – країнами-партнерами**. Попри те, що проєкт мав тривати 24 місяці, починаючи з квітня 2021 році, на даний момент все ще відбуваються процеси, регламентовані Twinning. Відповідно до мети та компонентів програми, очікуваними результатами мали стати підвищена здатність Держпродспоживслужби боротися з незаконним обігом насіння та садибного матеріалу, шляхом удосконалення та адаптації нормативно-правового регулювання; надання звіту, стратегій та планів імплементації рекомендацій щодо організаційно-операційних структур та методологій, разом із підготовкою до акредитації лабораторій для **видачі сертифікатів ISTA та сертифікатів відповідності стандартам ISO**; проведення навчальних тренінгів для співробітників лабораторій та регіональних органів Держпродспоживслужби.⁷

Станом на сьогодні, інституційна реформа, яка була обговорена під час останнього засідання, введена не була, проте представники служби продовжують переймати досвід у колег за кордоном, зокрема під час нещодавнього візиту до Державної служби захисту рослин Латвійської Республіки, що акредитована згідно з стандартами ISTA. Відповідно до відкритих даних щодо акредитації,⁸ **в Україні є лише сім закладів чи окремих фахівців, які пройшли сертифікацію.**

Додатково, значним бенефіціаром технічної **підтримки в рамках Twinning було Міністерство економіки та його структурні відомства**. Зокрема, з 2020 по 2022 рік відбулася співпраця із чеським та латвійським представництвом з метою наближення інтеграції України до внутрішнього ринку. Серед компонентів програми виділили посилення законодавчої та нормативно-правової бази, пов'язаної з технічним регламентом в Україні, складання схем функціональної організації діяльності, процедур та стратегій структур різних рівнів, а також розробка стратегії інформування громадськості про можливості реформ Національної Інфраструктури Якості для українського приватного сектора, стимулювання бізнесу до використання переваг дебюрократизації. **Уряди України та Чехії підписали Меморандум про взаєморозуміння та співробітництво між Міністерством економіки України та Управлінням стандартів, метрології і випробувань Чеської Республіки у сферах стандартизації, метрології та оцінки відповідності.**

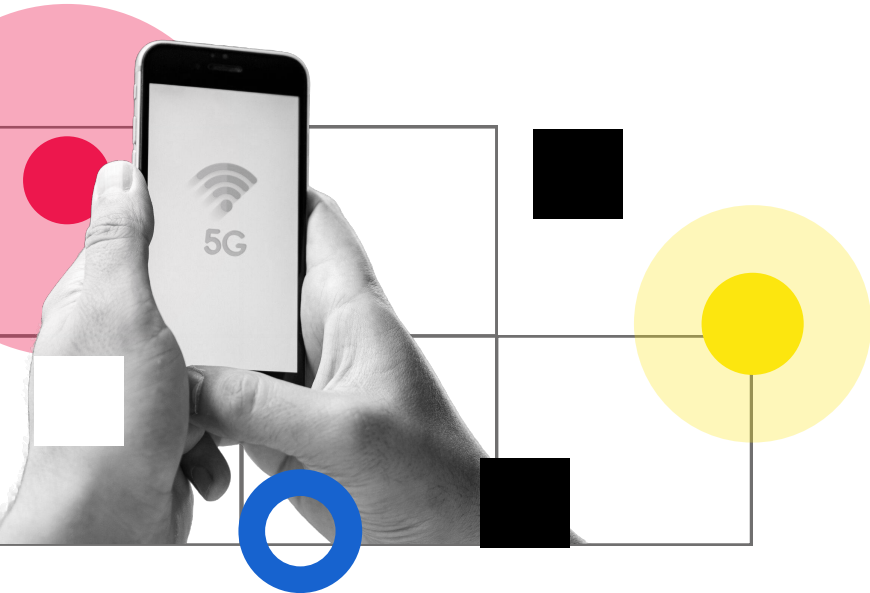

За словами міністерки економіки, Юлії Свириденко,⁹ реалізація відповідних умов сприятиме підтримці українського бізнесу та його виходу на європейських ринок, зокрема шляхом укладення Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів, так званого «промислового безвізу».

Свириденко Юлія Анатоліївна
Міністр економіки України

Створення «промислового безвізу» передбачає **відкриття доступу промислової продукції України на ринок ЄС**. Умови для набуття такого статусу були сформовані та оприлюднені урядом в оновленому Пріоритетному плані у 2023 році.

«Пілотним» проектом¹⁰ по повній юридичній інтеграції України у внутрішньо-європейське регулювання стала сфера роумінгу в мережах мобільного зв'язку загального користування.

Відповідно **7 квітня 2023 року Кабінет Міністрів України ухвалив Проект Рішення**, що створило умови для набуття Україною режиму внутрішнього ринку ЄС в сфері роумінгу. Таким чином, уряд почав імплементувати оновлений Пріоритетний план щодо Угоди про вільну торгівлю. За словами міністерки, цей план передбачає 29 заходів, які дозволяють завершити існуючі проекти, такі як Угода про промисловий безвіз (АСАА), так і розширити зусилля у суміжних сферах, зокрема оновити потрібні додатки до угоди, провести моніторинг відповідності законодавства та схвалити рішення про відкриття ринків. Додатково, **узагальнюючим акцентом є мета інтегруватися у внутрішній ринок ЄС, не чекаючи вступу до ЄС**, та інтеграція у всіх можливих напрямках – від митниці та енергетики до безпеки продуктів харчування.

Таким чином, попри негативні тенденції кількості проведених проектів в рамках наданої технічної допомоги, їх результати є значущими та масштабними кроками, що наближають євроінтеграцію. Зокрема ефективними аспектами реалізації співпраці, шляхом ініціації TAIEX та Twinning, є зміни та адаптація законодавства та нормативно-правової бази відповідно до *acquis communautaire*, а також підвищення кваліфікації кадрів завдяки обміну досвідом та інформацією із іноземними фахівцями. Крім того, в

рамках таких програм особливо фасилітується міжнародна інтеракція та формується підґрунтя для потенційних напрямів співпраці й укладення відповідних угод. Однак реалізація цілей програм де-факто є повільною, на що вказують темпи інтеграції у внутрішній ринок ЄС та кількісні дані щодо акредитації структур. Додатково, програми часто не реалізуються у відповідні терміни і продовжуються, що має як позитивний ефект на побудову більш тривалих відносин із країнами-партнерами, так і негативний маркет неспроможності вчасно досягти встановлених цілей чи розширення сфер екзаменації уже під час виконання попередніх умов.

Для покращення технічної допомоги ЄС у підтримці реформ в Україні пропонуємо наступні рекомендації:

- ➔ **покращення планування та координації проєктів:** створення чіткої дорожньої карти для кожного проєкту з детальним графіком реалізації та проміжними контрольними точками; залучення широкого кола стейкхолдерів на етапі планування, щоб врахувати всі можливі аспекти та ризики; регулярні зустрічі та звітування для забезпечення прозорості та контролю за виконанням завдань;
- ➔ **збільшення фінансування та ресурсів:** забезпечення достатнього фінансування для реалізації проєктів, включаючи покриття витрат на навчання, технічне оснащення та залучення експертів; залучення додаткових ресурсів з інших міжнародних організацій та донорів для підтримки комплексних реформ;
- ➔ **підвищення кваліфікації українських фахівців:** розширення програми навчання та обміну досвідом для українських державних службовців, зокрема, шляхом організації додаткових семінарів, тренінгів та стажувань у країнах ЄС; запровадження системи наставництва, де досвідчені експерти з країн-членів ЄС надаватимуть персональну підтримку українським колегам;
- ➔ **фокус на результатах та ефективності:** встановлення конкретних, вимірюваних цілей для кожного проєкту, щоб забезпечити оцінку його успішності; моніторинг та оцінка ефективності проєктів на регулярній основі з метою виявлення проблемних аспектів та їх оперативного вирішення; публікація звітів про результати та досягнення проєктів для підвищення прозорості та довіри до програм технічної допомоги;
- ➔ **підтримка довгострокових ініціатив:** розробка довгострокових стратегій для підтримки реформ, які передбачають стійкі та тривалі зміни; забезпечення наступності проєктів та їх інтеграції в національні стратегії розвитку України;
- ➔ **сприяння громадському залученню та інформуванню:** інформаційні кампанії для підвищення обізнаності громадян про важливість та результати технічної допомоги ЄС; залучення громадянського суспільства до участі у реалізації проєктів та моніторингу їх виконання;
- ➔ **підвищення гнучкості програм:** адаптація програм технічної допомоги до змінних умов та нових викликів, зокрема, шляхом швидкого реагування на нові потреби та пріоритети; впровадження інноваційних підходів та технологій у реалізацію проєктів для підвищення їх ефективності та результативності.

З метою підвищення ефективності технічної допомоги ЄС та оптимізації підтримки реформ в Україні, ці рекомендації дозволять краще використовувати наявні ресурси і допоможуть Україні наблизитися до європейських стандартів. Вони сприятимуть більш ефективному використанню технічної допомоги ЄС, покращенню інституційних структур та процесів, забезпечуючи підтримку реформ в Україні, а також інтеграції у європейське середовище та наближення України до європейських стандартів.

Отже, впровадження цих заходів створить сприятливі умови для **підвищення привабливості України в очах ЄС та забезпечить активнішу підтримку з боку європейських партнерів**. Це, в свою чергу, сприятиме не лише подальшій інтеграції України у європейське середовище, але й стимулюватиме її всебічний розвиток. Результатом стане зміцнення стратегічних відносин з ЄС і більш ефективне використання можливостей, які надаються через технічну допомогу та інші форми співпраці.

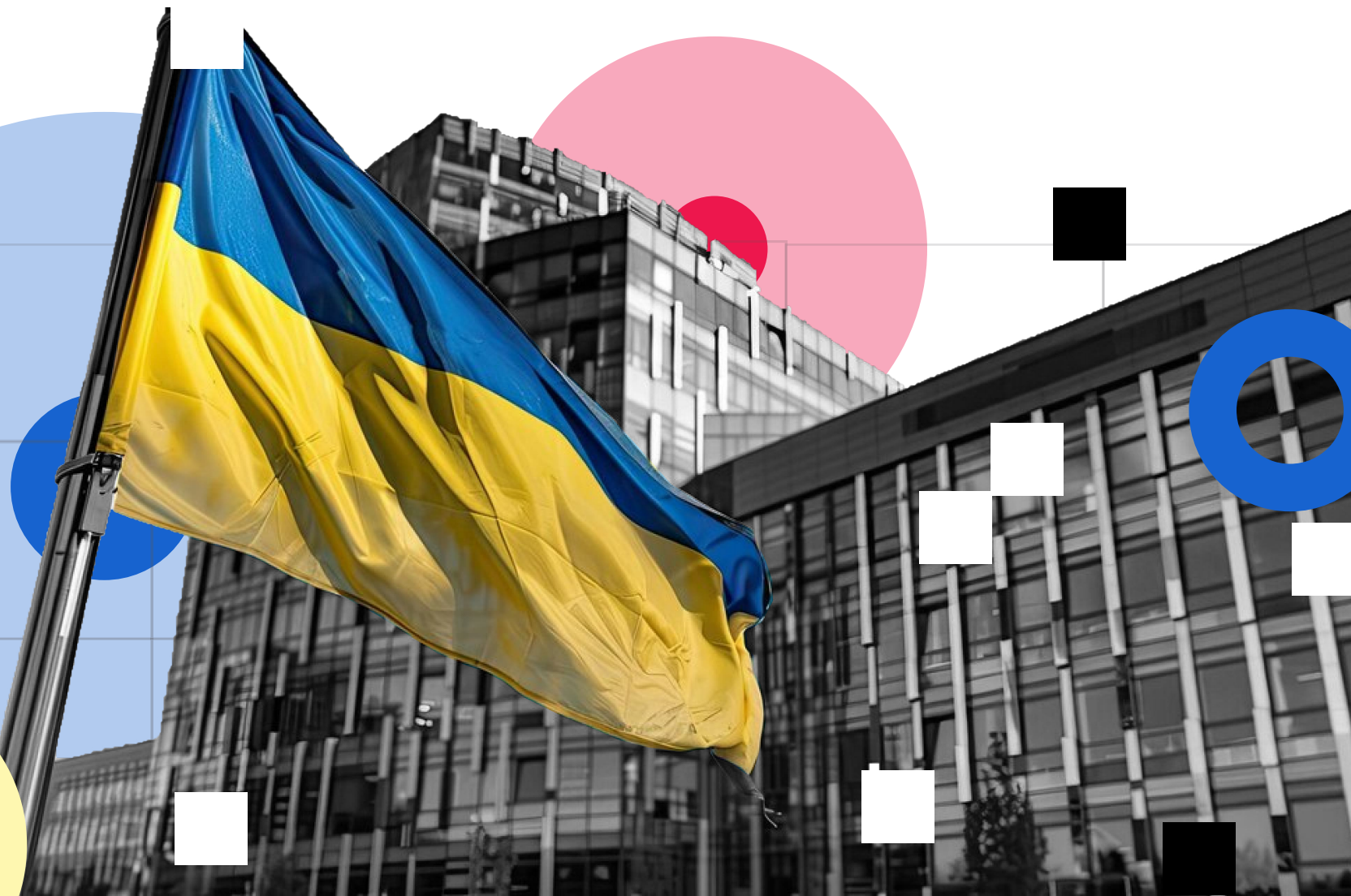
Таким чином, технічна допомога ЄС є ключовим інструментом у підтримці реформ в Україні, спрямованих на інтеграцію країни до європейських стандартів та підвищення її привабливості для міжнародних партнерів. Програми, такі як TAIEX і Twinning, забезпечують необхідну підтримку в модернізації інституційних структур та нормативно-правової бази, що є критично важливим для успішної інтеграції України в Європейський Союз.

Проте для досягнення **максимального ефекту від технічної допомоги необхідно зосередитися на кількох ключових аспектах.**

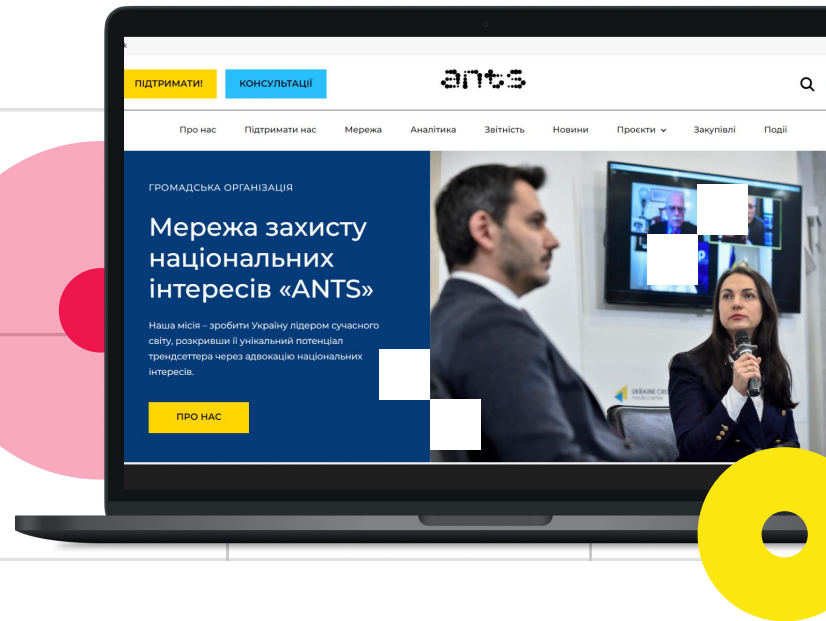
- 01** По-перше, важливо **забезпечити політичну та економічну стабільність**, яка створює умови для довгострокового розвитку.
- 02** По-друге, **прискорення реформ і ефективна реалізація зобов'язань** є критично важливими для успішної інтеграції.
- 03** По-третє, необхідно **підвищити інституційну спроможність і кваліфікацію кадрів**, що забезпечить ефективну реалізацію реформ та проектів.
- 04** **Постійне навчання і розвиток державних службовців** є важливими для підтримки високих стандартів управління та впровадження нових практик.
- 05** **Активне залучення громадянського суспільства** також відіграє важливу роль у забезпеченні легітимності та ефективності реформ.
- 06** **Партнерство з громадськими організаціями** і підтримка місцевих ініціатив можуть сприяти більш успішному виконанню реформ та інтеграції з ЄС.
- 07** **Розробка та реалізація чітких стратегій розвитку**, що відповідають європейським стандартам, також є необхідною.

- 08** **Визначення довгострокових пріоритетів та інтеграція європейських норм** у всі сфери державної політики допоможуть забезпечити послідовний і стратегічний підхід до євроінтеграції.
- 09** **Ефективне управління ресурсами та фінансами**, включаючи прозоре використання фінансової допомоги та антикорупційні заходи, буде критичним для підтримки довіри з боку міжнародних партнерів і забезпечення успішної реалізації проектів.
- 10** **Покращення комунікації та взаємодії з ЄС**, а також розвиток інфраструктури і технологій, є важливими складовими стратегії.

Активний діалог з ЄС, інформування громадськості про переваги інтеграції, а також інвестиції в інфраструктуру і технології сприятимуть подальшому розвитку і зміцненню відносин з Європейським Союзом. **У результаті Україна зможе підвищити свою привабливість для ЄС, забезпечити більш активну підтримку з боку європейських партнерів і сприяти подальшій інтеграції та розвитку країни.** Це створить сприятливі умови для сталого прогресу України, розвитку країни та зміцнення стратегічних відносин з ЄС.

Використані джерела

- 1 Інформаційно-статистична довідка щодо використання та реалізації інструменту інституціональної розбудови TAIEX в Україні
- 2 Twinning
- 3 TAIEX & TWINNING Highlights
- 4 Завершилася реалізація проекту Twinning, спрямованого на практичну імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС
- 5 TAIEX & TWINNING Highlights 2022
- 6 Верховна Рада ухвалила законопроект № 5431, що дає початок реформі конкурентного законодавства України
- 7 Проєкт TWINNING наближення національного законодавства України у сферах державного нагляду (контролю) за гмо у відкритих системах, захисту прав на сорти рослин, насінництва та насінництва відповідно до норм та стандартів ЄС. Загальна інформація
- 8 Member Search
- 9 Україна та Чехія розпочали співробітництво у сфері стандартизації, метрології та оцінки відповідності
- 10 Уряд створив умови для набуття Україною режиму внутрішнього ринку роумінгу ЄС

Цей аналітичний матеріал був представлений Мережею захисту національних інтересів «АНТС» в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні. Зміст цього аналітичного матеріалу є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди USAID або уряду США.